

Postanowienie z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 784/00

Ograniczenie przewidziane w art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c. dotyczy także spadkobiercy uczestnika postępowania o stwierdzenie nabycia spadku.

Przewodniczący: Sędzia SN Marian Kocon

Sędziowie SN: Krzysztof Kołakowski (sprawozdawca), Kazimierz Zawada

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu 26 stycznia 2001 r. na rozprawie sprawy z wniosku Iwony G. przy uczestnictwie Izabelli D. i Barbary K. o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku, na skutek kasacji uczestniczki Barbary K. od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 27 lipca 1999 r. postanowił uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Kasacja od postanowienia oddalającego apelację uczestniczki postępowania od postanowienia wydanego w sprawie o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku nie została oparta na ustawowych podstawach kasacyjnych. Zarzucono w niej jedynie: „1. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, w szczególności art. 679 k.p.c. przez przyjęcie, że wnioskodawczyni mogła skutecznie żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku pomimo, że żądanie było oparte na podstawie, którą Wacław M. (uczestnik postępowania w sprawie III Ns...) mógł podnosić samodzielnie..., w sytuacji gdy swą legitymację czynną uczestniczka wywodzi z sukcesji uniwersalnej po nim, 2. naruszenie prawa materialnego w szczególności art. 922 § 1 k.c. przez błędną jego wykładnię, tj. bezpodstawne przyjęcie, że wnioskodawczyni wskutek spadkobrania po Wacławie M. wstąpiła w korzystniejszą sytuację prawną niż sytuacja spadkodawcy”. W konkluzji wniesiono o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu, względnie uchylenie

także postanowienia Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy orzekł zgodnie z tym wnioskiem na podstawie art. 393¹³ k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2000 r., stosownie do art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48 poz. 554). (...)

Z prawomocnym postanowieniem stwierdzającym nabycie spadku wiąże się – w zasadzie – skutek powagi rzeczy osądzonej, jednak w odniesieniu do tego szczególnego przedmiotowo orzeczenia, mającego skutki materialnoprawne (art. 1025 § 2 i art. 1027 k.c.), ustawodawca przewidział odrębny sposób jego zmiany, a tym samym domniemania, że ten, kto uzyskał stwierdzenie nabycia spadku jest spadkobiercą. Jednocześnie wyłączono możliwość wznowienia postępowania na podstawie art. 524 § 1 k.p.c.

Zgodnie ze szczególnym przepisem art. 679 § 1 i 2 k.p.c., wniosek w nim przewidziany może złożyć każdy zainteresowany, niezależnie od tego, czy brał udział w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku. Wynika z tego, że zainteresowanym, o którym mowa w tym przepisie, są osoby, wymienione w art. 669 *in fine* k.p.c. Jednakże zainteresowany, który był uczestnikiem postępowania, musi wykazać – jak przy wznowieniu – szczególne przesłanki swojego żądania z art. 679 k.p.c. Musi bowiem wskazać podstawę, której nie mógł powołać w poprzednim postępowaniu, a ponadto wniosek o zmianę wydanego postanowienia musi złożyć przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał taką możliwość.

Było w sprawie bezsporne, że spadkodawca wnioskodawczyni uczestniczył w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku i mógł w jego toku zakwestionować ważność testamentu swojego syna. Jeśli nie uczynił nie tylko tego, ale także potem nie złożył wniosku z art. 679 k.p.c., wykazując wymagane przesłanki, to wiązało go wydane postanowienie. W następstwie tego do jego majątku nie weszły jakiegokolwiek prawa i obowiązki majątkowe po zmarłym synu (art. 922 § 1 k.c.).

Natomiast w kasacji trafnie wskazano, że wnioskodawczyni, jako spadkobierczyni uczestnika postępowania wstąpiła, stosownie do tego samego przepisu, w ogół praw i obowiązków swojego ojca. Wśród tych praw mogłoby się –

niewątpliwie – znaleźć także jego uprawnienie z art. 679 k.p.c., jednak tylko wówczas, gdyby w chwili jego śmierci takie mu przysługiwało.

Wniosek w tej sprawie nie został jednak oparty na takiej podstawie.

Przeciwnie, zarówno wnioskodawczyni, jak i Sądy obu instancji uznały, że wręcz bez znaczenia pozostaje to, czy jej spadkodawca mógłby skutecznie wystąpić z żądaniem zmiany postanowienia stwierdzającego z jego udziałem nabycie spadku (art. 679 § 1 zdanie drugie k.p.c.). Uznały bowiem, że decyduje to, iż to sama wnioskodawczyni nie brała udziału w pierwotnym postępowaniu.

Ograniczając się w granicach kasacji jedynie do wywodów Sądu Okręgowego stwierdzić należy, że Sąd ten pominął, iż wnioskodawczyni nie brała udziału w postępowaniu zakończonym kwestionowanym postanowieniem także dlatego, że – jak sam przyjął – choć „miała podejrzenia co do autentyczności rzekomego testamentu nie miała wtedy najmniejszego interesu w wyjaśnieniu tej sprawy, nie była uczestnikiem postępowania”. Skoro więc nie była tym uczestnikiem dlatego, że nie była zainteresowaną, to tym samym błędnie Sąd uznał, iż „dopiero teraz zainteresowana jest kwestionowaniem testamentu, na podstawie którego od dziedziczenia... został wyłączony jej spadkodawca”.

Trafnie więc wskazano w kasacji, że narusza art. 679 k.p.c. przyjęcie, iż wnioskodawczyni, wywodząc swoje prawa od uczestnika postępowania spadkowego, mogła skutecznie wnieść o zmianę postanowienia wydanego z jego udziałem. Zarzut ten wypełnia więc drugą z podstaw kasacyjnych (art. 393¹ pkt 2 k.p.c.). (...)

Skoro więc zaskarżone orzeczenie zapadło z naruszeniem art. 679 § 1 i 2 k.p.c., uzasadnione było uwzględnienie pierwszego z alternatywnych wniosków skarżącej i uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania na podstawie art. 393¹³ k.p.c.

